

Lieta C-657/23**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 7. novembris

Iesniedzējtiesa:*Nejvyšší správní soud* (Augstākā administratīvā tiesa, Čehijas Republika)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 4. oktobris

Kasācijas sūdzības iesniedzēja:

M. K.

Atbildētāja kasācijas instancē:*Ministerstvo zemědělství* (Lauksaimniecības ministrija)**LĒMUMS**

Nejvyšší správní soud (Augstākā administratīvā tiesa, Čehijas Republika) lietā par kasācijas sūdzības iesniedzēju **M. K.** [...] pret atbildētāju: *Ministerstvo zemědělství* (Lauksaimniecības ministrija, Čehijas Republika), [...] izskatot kasācijas sūdzību par *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika) 2021. gada 24. jūnija spriedumu lietā Nr. 14 A 75/2020–55,

nolēma:

[..] Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) 54. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, beidzoties šajā tiesību normā paredzētajam 18 mēnešu termiņam, dalībvalsts zaudē tiesības pieprasīt saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus?

[..]

Pamatojums

I. Tiesvedības priekšmets

- 1 Kasācijas sūdzības iesniedzēja ir Čehijas fiziska persona. 2012. gada 28. jūnijā tā iesniedza pieteikumu atbalsta saņemšanai no *Program rozvoje venkova ČR, opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje* (Čehijas Republikas Lauku attīstības programmas III.1.2. pasākums “Atbalsts uzņēmumu dibināšanai un attīstībai”; turpmāk tekstā – “Programma”) projektam ar nosaukumu “*Stavební úprava objektu na podnikání*” (ēkas pielāgošana uzņēmējdarbības vajadzībām). 2013. gada 13. martā kasācijas sūdzības iesniedzēja parakstīja atbalsta līgumu, saskaņā ar kuru tā apņēmas ievērot programmas noteikumus. Pamatojoties uz atbalsta izmaksāšanas pieprasījumu, 2015. gada 7. jūlijā kasācijas sūdzības iesniedzējai tika izmaksāts atbalsts 5 239 422 CZK apmērā.
- 2 Pēc neplānotas projekta pārbaudes 2016. gada 29. aprīlī tika konstatēts, ka atjaunotajā ēkā ražošana netiek veikta. Pārbaudes laikā telpās neatradās neviens darbinieks, palīgtelpa materiālu glabāšanai bija tukša, iekārtas nebija pieslēgtas elektroenerģijas avotam un daļa iekārtu atradās šajā teritorijā esošajā cita īpašnieka ēkā un aiz ēkas. Turklāt administratīvā iestāde konstatēja, ka kompresora sērijas numurs nesakrīt ar sērijas numuru, kas tika konstatēts 2015. gada 20. aprīļa pārbaudes laikā. Ventilācijas un filtrēšanas iekārtas ražotāja sniegtā informācija liecināja, ka filtrēšanas iekārtai bija piestiprināta neoriģināla etiķete ar citam klientam pārdotas iekārtas sērijas numuru. Iebildumi pret pārbaudes protokolu tika atzīti par nepamatotiem. Tāpēc *Státní zemědělský intervenční fond* (Valsts lauksaimniecības intervences fonds; turpmāk tekstā – “Fonds”) 2016. gada 24. maija paziņojumā par sodu uzlikšanu atbalsta saņēmējam atzina, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja bija pārkāpusi programmas noteikumus, kas nozīmēja atbalsta samazinājumu par 100 %. 2016. gada 12. septembrī atbildētājas revīzijas komisija apstiprināja Fonda nostāju. Kasācijas sūdzības iesniedzējas pilnvarotā persona ar galīgo spriedumu [...] tika atzīta par vainīgu sevišķi smaga noziedzīga nodarījuma, proti, nelikumīga atbalsta saņemšanas, izdarīšanā.
- 3 2018. gada 27. martā tika ierosināts administratīvais process, lai uzliktu pienākumu atmaksāt atbalstu saskaņā ar *zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů* (Likums par Valsts lauksaimniecības intervences fondu un par dažu citu likumu grozījumiem) 11.a pantu redakcijā, kas piemērojama šajā lietā (turpmāk tekstā – “Fonda likums”), saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1306/2013”). 2018. gada 11. jūnijā Fonds noteica kasācijas sūdzības iesniedzējai pienākumu atmaksāt līdzekļus 5 239 422 CZK apmērā, kas tika izmaksāti kā atbalsts programmas ietvaros. 2020. gada 7. maijā atbildētāja noraidīja kasācijas sūdzības iesniedzējas sūdzību par Fonda lēmumu.

- 4 Lemjot par pieteikumu, ar kuru apstrīdēts atbildētājas lēmums, *Městský soud v Praze* izskatīja iebildumu par valsts tiesību pieprasīt atbalsta atmaksu no kasācijas sūdzības iesniedzējas izbeigšanos (preklūziju), jo valsts bija pieprasījusi atbalsta atmaksu jau pēc 18 mēnešu termiņa beigām Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkta izpratnē. Pilsētas tiesa secināja, ka – lai gan valsts faktiski ir nosūtījusi kasācijas sūdzības iesniedzējai atmaksas pieprasījumu pēc Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzētā termiņa beigām –, nevar uzskatīt, ka šī termiņa neievērošanas rezultātā tiek zaudētas valsts tiesības pieprasīt atbalsta saņēmējam atmaksāt atbalstu. Pilsētas tiesa uzskata, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā noteiktais termiņš nav prekluzīvs termiņš, bet gan indikatīvs (orientējošs) termiņš. Pieņemot šādu nostāju, pilsētas tiesa atkāpās no *Nejvyšší správní soud* (Augstākās administratīvās tiesa) devītās palātas 2018. gada 9. augusta spriedumā lietā Nr. 9 Afs 280/2017–57 paustā juridiskā viedokļa, saskaņā ar kuru termiņš ir prekluzīvs.
- 5 Pārskatot *Městský soud v Praze* spriedumu, *Nejvyšší správní soud* piektā palāta nolēma nodot lietu izskatīšanai paplašinātā sastāvā. Piektā palāta piekrita *Městský soud v Praze* argumentācijai. Tā norādīja, ka – lai gan devītā palāta spriedumā lietā Nr. 9 Afs 280/2017–57 atzina, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā noteiktajam termiņam ir prekluzīvs raksturs –, tā nav sniegusi nekādu pamatojumu, kā tā nonāca pie šāda secinājuma. Piektā palāta uzskatīja, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkta vēsturiskā, gramatiskā, teleoloģiskā un sistēmiskā interpretācija neļauj izdarīt citu secinājumu, kā vien to, ka 18 mēnešu termiņš, kurā no saņēmēja var pieprasīt nepamatoti saņemto maksājumu atmaksu, ir indikatīvs (orientējošs) termiņš, proti, ka dalībvalstij ir tiesības pieprasīt nepamatoti saņemto maksājumu atmaksu arī pēc šī termiņa beigām.
- 6 [...] [No sprieduma lietā Nr. 9 Afs 280/2017–57 50. punkta skaidri izriet, ka devītā palāta uzskata, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. pants ir norma, kas ievieš preklūziju dalībvalsts tiesībām pieprasīt no saņēmēja atmaksāt nepamatoti saņemto atbalstu]. Savukārt piektā palāta uzskata, ka dalībvalstij ir tiesības pieprasīt nepamatoti saņemto maksājumu atmaksu arī pēc šī termiņa beigām.
- 7 [...] [Pamatojums lietas nodošanai izskatīšanai *Nejvyšší správní soud* palātā paplašinātā sastāvā].

II. Atbilstošās Savienības un valsts tiesību normas

- 8 Čehijas tiesību sistēmā laika ierobežojums nepamatoti saņemtā atbalsta atmaksas procedūrai ir paredzēts Fonda likuma 11.a pantā. Līdz 2014. gada 31. decembrim Fonda likuma 11.a panta 3. punktam bija šāda redakcija: “Fonds ar lēmumu nosaka pienākumu atmaksāt atbalstu un maksāt sodus, atgūst maksājumus un veic citas darbības saistībā ar šo pienākumu izpildi. Ne vēlāk kā nākamajā kalendārajā gadā pēc pārkāpuma sākotnējās konstatēšanas Fonds uzsāk atmaksāšanas procedūru saskaņā ar tieši piemērojamajiem Eiropas Kopienas tiesību aktiem²²⁾”. 22. zemsvītras piezīmē ir norādīta atsauce uz Regulu Nr. 1290/2005. Laikposmā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. oktobrim Fonda likumā nebija

ietverts regulējums par laika ierobežojumiem (atbalstam, kas nav piešķirts tikai no valsts līdzekļiem). Fonda likuma 11.a panta 1. punkta bija paredzēts tikai tas, ka “gadījumā, ja ir nepamatoti izmaksāts atbalsts, ko pilnībā vai daļēji sedz no Eiropas Savienības budžeta līdzekļiem, Fonds rīkojas saskaņā ar tieši piemērojamo Eiropas Savienības tiesību aktu²²⁾ un šo likumu”. 22. zemsvītras piezīmē minētajā redakcijā ir uzskaitīti vairāki Savienības tiesību akti, tostarp Regula Nr. 1306/2013 (bez atsauces uz kādu konkrētu noteikumu). Ar Grozījumu likumu Nr. 295/2017 no 2017. gada 1. novembra Fonda likuma 11.a panta 1. punkts tika papildināts ar šādu teikumu: “Fonds uzsāk atbalsta atgūšanas procedūru ne vēlāk kā 10 gadus pēc atbalsta izmaksas dienas”. Tādējādi atbalsta izmaksāšanas brīdī (2015. gada 7. jūlijā) Čehijas tiesiskajā regulējumā nebija skaidri paredzēts nekāds laika ierobežojums attiecībā uz pienākumu iesniegt atbalsta saņēmējam pieprasījumu atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus.

- 9 Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienų finanšu interešu aizsardzību (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 2988/95) 3. pantā ir noteikts:

“1. Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža. Nozaru noteikumos tomēr var paredzēt īsāku laiku, kas nevar būt mazāks par trim gadiem.

Ja pārkāpums ir nepārtraukts vai vairākkārtējs, noilguma termiņš sākas dienā, kad pārkāpums beidzies. Vairākgadu programmās noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai.

Noilguma termiņu pārtrauc kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

Tomēr noilgums iestājas ne vēlāk kā dienā, kad pagājis laiks, kas divreiz ilgāks par noilguma termiņu un kurā kompetentās iestādes nav uzlikušas sodus, izņemot gadījumus, kad administratīvā lieta pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punktu.

2. Administratīvā soda lēmuma izpildes termiņš ir trīs gadi. Šis termiņš sākas galīgā lēmuma pieņemšanas dienā.

Termiņa pārtraukšanu un atlikšanu regulē attiecīgie dalībvalstu noteikumi.

3. Dalībvalstis patur iespēju piemērot termiņus, kas ir ilgāki par attiecīgi 1. un 2. punktā paredzētajiem.”

- 10 Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “EST”) judikatūru Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais laika ierobežojums attiecas ne tikai uz administratīvo sodu uzlikšanu, bet arī uz citiem administratīvajiem pasākumiem (skat. EST spriedumu, 2015. gada 3. septembris, C-383/14, *FranceAgriMer*, EU:C:2015:541, 20.–32. punkts).

- 11 Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā ir noteikts: “Dalībvalstis pieprasa atbalsta saņēmējiem veikt pārkāpuma vai nolaidības rezultātā nepamatoti saņemto maksājumu atmaksu 18 mēnešu laikā pēc tam, kad maksājumu aģentūra vai par atgūšanu atbildīgā struktūra ir apstiprinājusi un – attiecīgā gadījumā – saņēmusi kontroles ziņojumu vai līdzīgu dokumentu, kurā norādīts, ka ir noticis pārkāpums. Vienlaikus ar atmaksāšanas pieprasījumu tiek veikta attiecīgo summu uzskaitē maksājumu aģentūras debitoru reģistrā”.

III. Uzdotā prejudiciālā jautājuma analīze

- 12 Iesniedzējtiesas palātai paplašinātā sastāvā ir jāizlemj juridiskais jautājums par to, vai Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzētā termiņa nerezultatīvas izbeigšanās rezultātā tiek zaudētas valsts tiesības pieprasīt atbalsta saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus.
- 13 [..]
- 14 Lieta tika nodota izskatīšanai iesniedzējtiesas paplašinātā sastāvā, lai veiktu Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkta interpretāciju, un paplašinātā palāta ir atzinusi, ka tās kompetencē ir lemt šajā lietā. Vienlaikus, ņemot vērā juridiskā jautājuma būtību, iesniedzējtiesas palāta paplašinātā sastāvā secināja, ka ir izpildīti nosacījumi, kas tai nosaka pienākumu vērsties Tiesā atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. panta b) punktam.
- 15 Pirmā norāde, kas lika izdarīt šādu secinājumu, ir tā, ka divas dažādas *Nejvyšší správní soud* palātas ir pādušas atšķirīgas nostājas par vienu un to pašu Savienības tiesību jautājumu, un nav acīmredzams, ka attiecībā uz kādu no tām runa ir par acīmredzami nepareizu vai vēlāk apgāztu juridisko viedokli. Pirmās instances tiesas paplašinātā palātas rīcībā arī nav informācijas par to, ka jautājums par Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkta interpretāciju, ciktāl tai ir nozīme *Nejvyšší správní soud* izskatāmajā lietā, būtu atrisināts EST judikatūrā.
- 16 Tomēr galvenais iemesls, kādēļ tika iesniegts prejudiciālais jautājums, ir strīdīgā juridiskā jautājuma raksturs. Kā norādījusi EST virspalāta 2021. gada 6. oktobra spriedumā lietā C-561/19 *Consorzio Italian Management* (EU:C:2021:799, 48. punkts): “tikai ar iespēju veikt vienu vai vairākas citādas Savienības tiesību normas interpretācijas, ja vien attiecīgajai valsts tiesai neviena no tām nešķiet pietiekami ticama, it īpaši, ņemot vērā minētās tiesību normas kontekstu un mērķi, kā arī normatīvo sistēmu, kurā tā ietilpst, nepietiek, lai uzskatītu, ka pastāv pamatotas šaubas par šīs tiesību normas pareizu interpretāciju”. 49. punktā virspalāta piebilda: “Tomēr, ja pēdējās instances valsts tiesai top zināms, ka kādas dalībvalsts tiesās vai starp vairāku dalībvalstu tiesām pastāv atšķirīgi judikatūras virzieni par tādas Savienības tiesību normas interpretāciju, kas piemērojama pamatlietā, tai ir jābūt īpaši uzmanīgai, veicot vērtējumu par to, vai attiecībā uz konkrētās Savienības tiesību normas pareizu interpretāciju, iespējams, nepastāv pamatotas šaubas, un jāņem vērā it īpaši prejudiciālā nolēmuma tiesvedības mērķi, kas ir nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju”.

- 17 Atšķirībā no iesniedzējtiesas piektās palātas, kas uzskata, ka aplūkotais juridiskais jautājums ir *acte clair*, un interpretē to citādi nekā devītā palāta, iesniedzējtiesas paplašinātā palāta nav pārliecināta, ka kāds no tās aplūkotajiem interpretācijas variantiem var tikt uzskatīts par skaidru, ticamu un bez pamatotām šaubām nepārprotami pārliecinošāku par pārējiem.
- 18 Tomēr piektās palātas ierosinātais interpretācijas variants ir aizstāvams un – pamatojoties uz šo variantu – ir iespējams secināt, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzētā termiņa nerezultatīvas izbeigšanās rezultātā netiek zaudētas dalībvalsts tiesības pieprasīt saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus. Turpmāk izklāstītie argumenti pamato šo secinājumu.
- 19 Regulā Nr. 1306/2013 nav skaidri noteikts, ka 54. panta 1. punktā noteiktā termiņa izbeigšanās rezultātā tiek zaudētas dalībvalsts tiesības pieprasīt saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus. Tas nošķir Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzēto laika ierobežojumu no Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētā laika ierobežojuma, kurā attiecībā uz pārkāpuma procedūru runa ir skaidri par noilguma termiņu. Regulas Nr. 1306/2013 39. apsvērumā šajā ziņā ir skaidri norādīts uz Regulas Nr. 2988/95 piemērošanu pārkāpumu konstatēšanai un risināšanai. Ja tiktu pieņemta šāda loģika, tas nozīmētu, ka Regula Nr. 2988/95 būtu jāpiemēro arī pārkāpumu konstatēšanai un risināšanai atbilstīgi Regulai Nr. 1306/2013. Tajā ir ietverts visaptverošs regulējums par noilguma termiņiem attiecībā uz procedūrām, kurās ir jāizskata pārkāpumi, tostarp nosacījumi, ar kādiem šāda termiņa tecējumu var pārtraukt, šī termiņa vēlākais izbeigšanās brīdis un iespēja dalībvalstīm atkāpties no regulā pieņemtā noilguma termiņa ilguma. Tādējādi var apgalvot, ka gadījumā, ja Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzētais laika ierobežojums būtu uzskatāms par īpašu regulējumu, šāda noteikumu saistība būtu skaidri norādīta Regulā Nr. 1306/2013 un būtu paskaidrots, ka Regulā Nr. 2988/95 ietvertais visaptverošais regulējums par laika ierobežojumiem nav piemērojams vai, pakārtoti, ir piemērojams tikai konkrētā daļā.
- 20 Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā noteiktais dalībvalstu pienākumu izpildes laika ierobežojums reglamentē attiecības starp dalībvalsti un Eiropas Savienību, nevis starp dalībvalsti un individu. Saskaņā ar Regulas Nr. 1306/2013 55. un 56. pantu summas, kas atgūtas pārkāpumu vai nolaidības gadījumos, tostarp procenti, ir ieņēmumi, ko gūst Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF) vai attiecīgi atbilstošā Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) programma. Ja šie līdzekļi netiek izmantoti, tie ir jāatmaksā Savienības budžetā. Tā kā atgūtās summas ir ELGF un ELFLA ieņēmumi, lai pienācīgi plānotu šo fondu budžetu nākamajiem gadiem un nodrošinātu katram fondam noteikto gada maksimālo apjomu ievērošanu, ir svarīgi, ka nepamatoti saņemtie maksājumi tiek atgūti saprātīgā termiņā no brīža, kad tiek konstatēti pārkāpumi vai nolaidība, kas pamato pieprasījumu saņēmējam tos atmaksāt.
- 21 Norādi par atgūto nepamatoti saņemto maksājumu iekļaušanu Eiropas Savienības finanšu plānošanā var saskatīt arī Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 2. punktā, kurā

paredzēts, ka gadījumā, ja summa nav atgūta četru laika kopš atgūšanas pieprasījuma vai astoņu gadu laikā, 50 % no neatgūšanas finanšu sekām sedz attiecīgā dalībvalsts un 50 % sedz no Savienības budžeta. Tomēr, ja dalībvalstis nav pieprasījušas nepamatoti saņemto maksājumu atgūšanu Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā noteiktajā termiņā, Eiropas Komisija var pieņemt pasākumu, ar kuru tā izslēdz Eiropas Savienības līdzdalību nepamatoti saņemto maksājumu neatgūšanas finansiālajās sekās.

- 22 Tādējādi šķiet, ka Regulā Nr. 1306/2013 ietvertais nepamatoti saņemto maksājumu atgūšanas tiesiskais regulējums ir vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis sāk atgūt nepamatoti saņemtos maksājumus saprātīgos termiņos, jo Eiropas Komisija tos var ieskaitīt ELGF vai attiecīgo ELFLA programmu ieņēmumos. Savukārt ja šāds aprēķins vēlāk izrādās nepareizs, jo nepamatoti saņemtie maksājumi nav atgūti saprātīgā termiņā, šāda notikuma finanšu sekas vienlīdzīgi sedz dalībvalsts un Eiropas Savienība. Tomēr tas tā ir tikai ar nosacījumu, ka dalībvalsts ir izpildījusi savu pienākumu nekavējoties iesniegt atbalsta saņēmējam pieprasījumu atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus.
- 23 Tomēr no iepriekš minētā nepārprotami neizriet, ka dalībvalstij nav tiesību turpināt nepamatotu maksājumu atgūšanu no saņēmēja pēc minētā termiņa beigām. Lai pamatotu šo nostāju, var arī norādīt uz Regulas Nr. 1306/2013 37. apsvērumā ietverto formulējumu, proti, ka “konkrētos gadījumos, kad attiecīgā dalībvalsts ir pieļāvusi nolaidību, ir pareizi pieprasīt attiecīgajai dalībvalstij atlīdzināt visu summu”. Tādējādi finanšu sekas, kas radās, ja nepamatoti saņemtie maksājumi netika atgūti saprātīgā termiņā, var pilnībā attiecināt uz dalībvalsti, jo dalībvalsts nolaidības dēļ nepamatoti maksājumi netika atgūti saprātīgā termiņā, nevis tāpēc, ka bija zaudētas tiesības pieprasīt saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus. Papildus var arī atzīmēt, ka – lai gan Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā attiecībā uz dalībvalstu pienākumu pieprasīt saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus ir izmantota frāze “dalībvalstis pieprasa atbalsta saņēmējiem veikt nepamatoti saņemto maksājumu atmaksu” –, 37. apsvērumā ir norādīts, ka “dalībvalstīm būtu jāpieprasa atbalsta saņēmējiem veikt atmaksu 18 mēnešu laikā [...]”. Preambulā nav lietota pavēles izteiksme, bet gan vēlējuma izteiksme, ar ko bieži vien tiek izteikts pieklājīgs lūgums vai ieteikums veikt darbības, kas var tikt īstenotas noteiktās situācijās, bet ne obligāti. Tādējādi arī gramatiskie argumenti ļauj aizstāvēt viedokli, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā ir izteikts ieteikums rīcībai un ir vēlams, lai rīcība tiktu veikta aprakstītajā veidā, tomēr nav izslēgts, ka to var veikt arī citādi.
- 24 EST un Vispārējās tiesas judikatūrā ir iespējams atrast arī viedokļus, kurus var saprast kā tādus, kas netieši liek apšaubīt iepriekš minēto interpretācijas iespēju.
- 25 2019. gada 8. maija spriedumā C-580/17 *Mittetulundusühing Järvelaev* (EU:C:2019:391) EST interpretēja dalībvalsts pienākumus situācijā, kad tiek konstatēti pārkāpumi atbalsta izmantošanā. Minētā sprieduma 94.–97. punktā Tiesa atzina [..]:

“94. Tādējādi ar septīto jautājumu iesniedzējtiesa vispirms vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1306/2013 56. panta pirmā daļa ir interpretējama tādējādi, ka tā nepieļauj nepamatoti izmaksāta finansējuma atgūšanas procedūras uzsākšanu, pirms nav pagājis piecu gadu termiņš no brīža, kad pārvaldības iestāde pieņēmusi lēmumu par finansējumu. Šī tiesa arī vaicā, vai šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj šādas atgūšanas procedūras turpināšanu gadījumā, ja procedūras laikā finansējuma saņēmējs izbeidz pienākumu neizpildi, kas pamatoja minētās procedūras uzsākšanu.

95. Pirmkārt, runājot par dalībvalsts iespēju uzsākt nepamatoti izmaksāta finansējuma atgūšanas procedūru, pirms ir beidzies piecu gadu termiņš no pēdējās finansējuma daļas izmaksas, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktu un 56. panta pirmo daļu dalībvalstij, kas konstatē, ka pastāv pārkāpums, nepamatoti izmaksātais finansējums ir jāatgūst. Konkrēti, dalībvalstij summas no to saņēmēja ir jāatgūst 18 mēnešu termiņā pēc apstiprināšanas attiecīgā gadījumā pēc tam, kad maksātāja iestāde vai iestāde, kas ir atbildīga par atgūšanu, ir saņēmusi kontroles ziņojumu vai līdzīgu dokumentu, kurā ir norādīts uz pārkāpuma esamību.

96. No tā izriet, ka dalībvalstis var īstenot minēto atgūšanu un Savienības resursu labas finanšu pārvaldības interesēs tām šāda atgūšana ir jāīsteno, cik vien iespējams, īsākos termiņos. Šādos apstākļos tas, ka atmaksa tiek prasīta pirms piecu gadu laikposma beigām, skaitot no pārvaldības iestādes lēmuma par finansējumu, nekādā veidā neietekmē minēto atgūšanu.

97. Otrkārt, runājot par to, vai Savienības tiesības nepieļauj turpināt atgūšanas procedūru gadījumā, ja procedūras gaitā finansējuma saņēmējs izbeidz pienākumu neizpildi, kas pamatoja minētās procedūras uzsākšanu, kā to uzsver Komisija, ir jānorāda, ka tad, ja finansējuma saņēmējam tiktu dota iespēja tiesvedības laikā, kas attiecas uz atgūšanu, novērst pārkāpumu, kurš ir pieļauts darbības īstenošanā, šāda iespēja varētu mudināt citus saņēmējus nepildīt pienākumus, jo tiem būtu pārliecība, ka viņi šo pienākumu neizpildi vēlāk var novērst, proti, pēc tam, kad to ir atklājušas kompetentās valsts iestādes. Tādējādi tas, ka finansējuma saņēmējs cenšas izbeigt vai pat izbeidz pienākumu neizpildi tiesvedības laikā tiesā, kas attiecas uz atgūšanu, nevar ietekmēt minēto atgūšanu.

98. Uz septīto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1306/2013 56. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas pieļauj, ka nepamatoti izmaksāta finansējuma atgūšanas procedūra tiek uzsākta, pirms ir pagājis piecu gadu termiņš no brīža, kad pārvaldības iestāde pieņēmusi lēmumu par finansējumu. Šī tiesību norma arī pieļauj, ka šāda atgūšanas procedūra tiek turpināta gadījumā, ja procedūras laikā finansējuma saņēmējs izbeidz pienākumu neizpildi, kas pamatoja minētās procedūras uzsākšanu.”

- 26 Minētā sprieduma 95. punktā izklāstītie EST secinājumi var tikt interpretēti tādējādi, ka tie neliedz pieņemt alternatīvu interpretāciju, saskaņā ar kuru Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzētais 18 mēnešu termiņš, kurā dalībvalsts

pieprasa saņēmējam atmaksāt summas, ir indikatīvs (orientējošs) termiņš attiecībās starp dalībvalsti un Eiropas Savienību, no vienas puses, un vienlaikus arī prekluzīvs termiņš attiecībās starp dalībvalsti un maksājuma saņēmēju, no otras puses. Šis alternatīvais interpretācijas variants ir indivīdam labvēlīgāks par piektās palātas pieņemto interpretācijas variantu, jo atšķirībā no tā, ja attiecībās starp dalībvalsti un indivīdu tiktu piemērota Regulas Nr. 2988/95 3. pantā paredzētā laika ierobežojuma sistēma, piemērojot Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punktā paredzēto 18 mēnešu termiņu, var tikt saīsināts termiņš, kurā dalībvalsts var pieprasīt maksājuma saņēmējam atmaksāt maksājumu.

- 27 Tādu pašu secinājumu par norādītā termiņa raksturu var izdarīt arī no Vispārējās tiesas 2023. gada 8. marta sprieduma lietā T-235/21 Bulgārija/Komisija (EU:T:2023:105), it īpaši no tā 81. punkta, kurā norādīts [..]: “Pienākums pieprasīt atgūt parādus, kurus skar minētajā galīgajā ziņojumā konstatētie pārkāpumi, izriet nevis no Regulas Nr. 883/2013, bet gan no Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkta, kurā ir paredzēts, ka tad, ja attiecīgajai dalībvalstij ir norādīts šāds pārkāpums, tās rīcībā ir 18 mēnešu termiņš, lai pieprasītu minēto atgūšanu no šo maksājumu saņēmējiem”. Minētā sprieduma 46. punktā Tiesa arī piekrita Komisijas viedoklim par 18 mēnešu termiņa raksturu: “Šajā ziņā Komisija tostarp uzsvēra, ka Bulgārijas Republikai 18 mēnešu laikā pēc galīgo OLAF ziņojumu paziņošanas abās tā veiktajās izmeklēšanās bija jāpieprasa atgūt nepamatoti veiktos maksājumus no to saņēmējiem. Turklāt atsauce uz Regulas Nr. 1306/2013 54. pantu neatstāja nekādu vietu šaubām par iespēju veikt finanšu korekcijas, ja minētais termiņš netiks ievērots”.
- 28 Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesas paplašinātā palāta uzskata, ka Regulas Nr. 1306/2013 54. panta 1. punkts drīzāk ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz dalībvalstīm turpināt atgūt nepamatoti saņemtos maksājumus no atbalsta saņēmējiem, ja tās ir pieprasījušas atbalsta saņēmējam atmaksāt nepamatoti saņemtos maksājumus pēc 18 mēnešu termiņa pēc to apstiprināšanas vai attiecīgā gadījumā pēc tam, kad maksājumu aģentūra vai par šādu maksājumu atgūšanu atbildīgā struktūra ir saņēmusi pārbaudes ziņojumu vai līdzīgu dokumentu, kurā konstatēts pārkāpums.
- 29 Tomēr iesniedzējtiesas palāta paplašinātā sastāvā pieļauj arī viedokli, ka minēto pantu var interpretēt citādi, proti, ka 18 mēnešu termiņš, kurā dalībvalsts pieprasa saņēmējam atmaksāt summas, ir gan indikatīvs (orientējošs) termiņš attiecībās starp dalībvalsti un Eiropas Savienību, gan prekluzīvs termiņš attiecībās starp dalībvalsti un maksājuma saņēmēju, kas ir īpašs termiņš attiecībā pret Regulas Nr. 2988/95 3. pantā paredzēto laika ierobežojumu sistēmu. Šādu interpretāciju, kas zināmos aspektos ir labvēlīgāka atbalsta saņēmējam kā indivīdam, kurš ir nodalīts no valsts varas, kas nosaka un piemēro likumu, iesniedzējtiesas paplašinātās palātas ieskatā var noraidīt tikai tad, ja tā ir acīmredzami mazāk pārlicinoša nekā citas interpretācijas iespējas. Pretējā gadījumā tiktu pieļauta nesamērīga iejaukšanās indivīda tiesībās uz tiesisko drošību un uz viņam piemērojamo tiesību normu paredzamību. Tomēr lemšana par to, vai var noraidīt šo interpretācijas iespēju, kas ir labvēlīgāka indivīdam, šādā situācijā pārsniegtu

Savienības tiesību interpretāciju *acte clair* jēdziena ietvaros EST judikatūras izpratnē.

- 30 Iesniedzējtiesas piektā palāta uzskatīja, ka devītā palāta ir nepareizi izvērtējusi Savienības tiesību jautājumu. Piekta palāta uzskata, ka tas ir *acte clair*, tomēr pieņem secinājumu par to, kā šis jautājums ir interpretējams, kurš ir atšķirīgs no devītās palātas iepriekš izdarītā secinājuma. Atšķirībā no iesniedzējtiesas piektās palātas paplašinātā palāta uzskata, ka aplūkojamais juridiskais jautājums nav uzskatāms par *acte clair*, tāpēc tā uzdod Tiesai prejudiciālu jautājumu. [..]

[..]

DARBBA VERSIJA